

onderzoek in de cultuursector

Postbus 25324

3001 HH Rotterdam

Telefoon (010) 4361548

Telefax (010) 2250286

E-mail letty@lettyranshuysen.nl

www.lettyranshuysen.nl

Artikel op opiniepagina NRC 22 mei 2009

Nieuw museum is niet voor de kunstelite

Opnieuw is er een rel ontstaan rond de realisatie van het nieuwe Nationaal Historisch Museum. Eerst was er commotie over de vestigingsplaats, toen volgde de omstreden benoeming van twee directeurs en onlangs was er een spoeddebat in de Tweede Kamer over de locatiewijziging. Deze verandering is een slecht idee, want dit staat het beoogde brede publieksbereik in de weg.

Een museum kan een breed publiek bereiken als het rekening houdt met de wensen en het referentiekader van onervaren museumpubliek. De directeurs van het te ontwikkelen historisch museum, Erik Schilp en Valentijn Byvanck, lijken daar weinig oog voor te hebben. Zij zwaaiden korte tijd de scepter in respectievelijk het Zuiderzee Museum en het Zeeuws Museum. In deze laagdrempelige cultuurhistorische musea verlegden zij rücksichtslos het accent naar hedendaagse kunst, mode en design, waardoor deze musea minder toegankelijk werden. Bovendien valt daar nu niets meer te leren over de geschiedenis van de Zuiderzee of Zeeland, terwijl de meeste mensen naar musea komen om daar iets op te steken. Alhoewel onderzoek in het Zuiderzeemuseum uitwees dat bezoekers vooral het buitenmuseum waardeerden en daar graag wilden beleven 'hoe het vroeger was', concentreerde Schilp zich geheel op het binnenmuseum en verwaarloosde hij het openluchtgedeelte.

De invulling van het Nationaal Historisch Museum is dus toevertrouwd aan personen, die weliswaar uitdagende exposities voor de ingewijde kunstliefhebber realiseerden, maar weinig affiniteit hebben met de behoeften van andere publieksgroepen en met geschiedenis en educatie. Dit komt tot uiting in het loslaten van het door Jan Vaessen (oud-directeur van het Nederlands Openluchtmuseum) en architect Francine Houben ontwikkelde plan. Op basis van dit doorwrochte voorstel is Arnhem destijds uitverkozen boven Den Haag en Amsterdam. Het gaat uit van plaatsing van het nieuwe museum naast het Nederlands Openluchtmuseum. Het Nationaal Historisch Museum belicht hoogtepunten uit de nationale geschiedenis en het Nederlands Openluchtmuseum maakt het dagelijkse leven door de eeuwen aanschouwelijk. De twee musea worden door een ondergrondse gang met elkaar verbonden. Door deze samenwerking profiteert het nieuwe museum van de ruime ervaring en kennis van het bestaande museum en is een goedkopere exploitatie mogelijk. Bovendien kan worden meegelift met de bekendheid van het bijna honderd jaar bestaande buurmuseum. Veel Nederlanders zijn wel eens in het Nederlands Openluchtmuseum geweest en de massale opstand tegen de dreigende sluiting in 1987 toonde aan dat dit museum in onze samenleving is verankerd. Men kent de weg en een nieuw museum ernaast geeft aanleiding tot herhalingsbezoek. De combinatie van twee op elkaar aansluitende musea biedt daarbij gelegenheid om zonder tussentijdse verplaatsingen de hele dag onder de pannen te zijn.

Dit is niet alleen aantrekkelijk voor gezinnen, maar ook voor excursies van scholen, sociaal-culturele groepen en bedrijven. De ligging van beide musea in een bosrijke omgeving zorgt ook voor meerwaarde. Kortom: het plan van Vaessen en Houben biedt aanknopingspunten voor jong en oud en koppelt educatie met recreatie, hightech met authenticiteit, binnen met buiten en cultuur met natuur. Dit maakt het nieuwe museum aantrekkelijk voor uiteenlopende doelgroepen, waaronder degenen die van huis uit niet vertrouwd zijn met museumbezoek. De aandacht voor groepsbezoek die in het plan is ingebakken, vergroot de kans dat dit onervaren publiek ook daadwerkelijk komt. Onervaren museumbezoekers (waartoe veelal ook de nieuwe Nederlanders behoren) gaan namelijk niet snel op eigen initiatief naar een museum, maar komen wel mee met door anderen georganiseerde excursies.

Ondanks genoemde sterke punten is dit plan afgeserveerd ten gunste van een geheel andere opzet op een andere plek. Het museum zou goedkoper en sneller te realiseren zijn nabij de John Frostbrug, zo'n vijf kilometer verderop, omdat daar geen parkeergarage gebouwd hoeft te worden.

Doordat de nieuwe locatie op loopafstand van het station ligt, zou het publiek vooral met de trein komen. Uit de landelijke MuseumMonitor blijkt echter dat slechts een vijfde van het museumpubliek in Nederland met de trein komt: het merendeel komt met de auto. Voldoende parkeerplaats voor auto's (gezinnen) en bussen (groepsexcursies) is veel belangrijker dan de nabijheid van een station. Als de nieuwe locatie in het stadscentrum dat niet biedt, zal daar toch ook een parkeergarage moeten komen. De historische waarde van de John Frostbrug is ook als *selling point* van de nieuwe locatie naar voren gebracht. Onzinnig als je bedenkt dat het openluchtmuseum veel meer tijdvakken illustreert dan alleen de Tweede Wereldoorlog.

Op basis van een flinterdunne argumentatie wordt de synergie tussen twee elkaar aanvullende musea overboord gegooid. Bij de nieuwe opzet liggen de musea te ver van elkaar af om ze allebei te bezoeken en gaan ze elkaar beconcurreren. Zouden Schilp en Byvanck zich uit weerszin tegen de veronderstelde kneuterigheid van openluchtmusea van het Nederlands Openluchtmuseum hebben afgewend, maar daar niet voor uit willen komen? Zij hebben in ieder geval een hoop uit te leggen op de op 27 mei geplande hoorzitting in de Tweede Kamer. Er is een beter verhaal nodig om het loslaten van de oorspronkelijke locatie aannemelijk te maken. Wellicht kan dan meteen worden toegelicht waarom in het visieplan van de directie geen aandacht meer is voor gezinnen met jonge kinderen en (onderwijs)groepen, die in het plan van Vaessen en Houben centraal stonden. Als de huidige directie zijn gang mag gaan, worden kansen gemist om een voor uiteenlopende doelgroepen aantrekkelijke 'geschiedenissite' te realiseren. Het is raadzaam om een curatorium in te stellen, met naast historici ook deskundigen op het gebied van educatie en doelgroepenmarketing, dat ervoor zorgt dat de directie zich aan de oorspronkelijke opdracht houdt.

Letty Ranshuysen voert al zo'n 20 jaar onderzoek uit binnen de cultuursector. Zij ontwikkelde onder andere de jaarlijkse landelijke MuseumMonitor, deed vooronderzoek ten behoeve van het nieuwe stadsmuseum in Gent en schreef het advies 'Onzichtbare Dremfels' ten behoeve van de door OCenW in 2005 uitgebrachte museumnota.